

Tematická zpráva

**Kontrola ve školských poradenských zařízeních zaměřená na udělování
odborných posudků pro přiznání uzpůsobení podmínek pro konání
maturitní zkoušky ve školním roce 2014/2015**

Praha, listopad 2015

Obsah

1	Úvod.....	3
2	Vzorek škol	3
3	Hlavní zjištění	4
3.1	Zjišťovací část.....	4
3.2	Kontrolní část.....	5
4	Závěr a doporučení.....	7

1 Úvod

Česká školní inspekce realizovala v termínu od 18. června do 22. srpna 2015 **inspekční činnost ve školských poradenských zařízeních** (dále „ŠPZ“), tedy v pedagogicko-psychologických poradnách (dále „PPP“) a speciálně pedagogických centrech (dále „SPC“).

Předmětem inspekční činnosti bylo **získání informací o udělování odborných posudků žákům se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním pro přiznání uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky (dále „PUP MZ“) ve školním roce 2014/2015 za podmínek odpovídajících jejich vzdělávacím potřebám**. Šetření se týkalo výhradně odborných posudků SPUO-1, které jsou přiznávány žákům se specifickými poruchami učení 1. stupně. Vzhledem k nárůstu těchto posudků v posledních letech a vzhledem k tomu, že část žáků před vystavením posudku ze strany ŠPZ nebyla dlouhodobými klienty těchto poradenských zařízení, vyvstalo podezření, že institut posudků SPUO-1 může být některými žáky zneužíván (uzpůsobení MZ v oblasti SPUO-1 spočívá v navýšení časové dotace na písemnou zkoušku a na přípravu k ústní zkoušce o 25 % a v možnosti využít kompenzační pomůcky).

Dle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších úprav, jsou žáci s daným typem postižení popisováni takto: *Skupina 1 (SPUO-1) - žáci se specifickou poruchou učení (konkrétně se jedná o dyslexii, dysgrafii, dysortografii či jejich kombinace), žáci s dyspraxií, žáci s narušenou komunikační schopností (např. dyslalie, balbuties, breptavost, dysartie), žáci, kteří nemohou produkovat řeč po zvukové stránce (sluchová percepce a psaní nejsou znemožněny, ani omezeny), žáci dlouhodobě nemocní a/nebo žáci s lehčími zdravotními poruchami popsány v doporučení školského poradenského zařízení (poruchy pozornosti, projevy hyperaktivity, hypoaktivity, impulzivity apod.). Žáci mají obtíže se čtením běžného textu (bez úprav) a se psaním (jak po fyzické, tak po jazykové stránce); pracují se zkušební dokumentací bez úprav (po formální ani obsahové stránce se neliší od zkušební dokumentace pro žáky běžné populace).*

Dále byla **předmětem inspekční činnosti kontrola dodržování § 20 odst. 4 vyhlášky č. 177/2009 Sb.**, o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších úprav, **při vystavování odborných posudků** žákům s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání maturitní zkoušky podle přílohy č. 2, bodu 5 písm. a) skupiny 1 (SPUO-1); plnění povinností ředitele školského poradenského zařízení dle ustanovení § 164 odst. 1 školského zákona; dodržování § 1 odst. 3 a 5, § 4 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a dodržování § 6 odst. 8, § 9 odst. 3 a vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

Výstupem z provedených kontrol byl vždy protokol o kontrole, souhrnné výstupy prezentuje tato tematická zpráva.

2 Vzorek škol

Ve školním roce 2014/2015 působilo v České republice **celkem 151 ŠPZ** (40 PPP, 107 SPC a 4 sloučená zařízení PPP a SPC).

Během sledovaného období byla inspekční činnost provedena v **69 ŠPZ** (37 PPP, 29 SPC, 3 sloučená zařízení PPP a SPC), která byla **vybrána na základě návrhů Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání**. V těchto zařízeních byla kontrolována všechna

pracoviště, tedy jak kmenová, tak detašovaná, která fungují zejména u PPP. Z PPP se v posledních letech stala často krajská zařízení s jedním ředitelstvím, ovšem se zachováním původní sítě pracovišť tak, aby byla zajištěna dostupnost pro klienty.

3 Hlavní zjištění

3.1 Zjišťovací část

Česká školní inspekce **zjišťovala** ve školských poradenských zařízeních **celkový počet vyšetření** za účelem vydání posudků pro PUP MZ vydaných žákům posledního ročníku středních škol (dále „SŠ“) a také **počet těchto posudků**.

Pro maturitní zkoušku ve školním roce 2014/2015 bylo **provedeno** v kontrolovaných zařízeních **4 920 vyšetření** za účelem vydání posudků pro PUP MZ žákům posledního ročníku SŠ, což bylo průměrně necelých 61 vyšetření na jedno pracoviště. Celkem bylo žákům posledního ročníku SŠ **vydáno 4 561 posudků** pro PUP MZ (pouze SPUO 1), jde tedy průměrně o necelých 56 posudků na jedno pracoviště. **V naprosté většině byly posudky pro PUP MZ vydávány v PPP** a sloučených PPP a SPC (97 %). Počty vydaných posudků je třeba také posuzovat i z hlediska celkového počtu žáků konajících maturitní zkoušku. V jarním zkušebním období 2015 bylo k maturitní zkoušce přihláшено cca 74 700 žáků a konalo ji přes 65 000 žáků.

Pro srovnání lze uvést, že v **předchozím školním roce 2013/2014 vydala ŠPZ** za celý rok celkem **3 435 posudků** pro PUP MZ (ve většině případů šlo o SPUO-1, v uvedeném čísle jsou však zahrnuty také posudky pro SPUO-2, kterých je ovšem minimum). V oblasti vydávání posudků pro PUP MZ je tedy patrná **vzrůstající tendence**, což může naznačovat **potenciální problémy v rámci obsahu a relevance vydávaných posudků**. Tento druh posouzení však není v kompetenci České školní inspekce, a je tedy třeba, aby se touto hypotézou podrobněji zabýval Národní ústav pro vzdělávání.

Žáci, kterým byl vydán **posudek** pro PUP MZ v **posledním ročníku SŠ**, **neřešili své zdravotní postižení/znevýhodnění v průběhu studia**, jak by bylo optimální, ale až v **závěrečném ročníku studia** v souvislosti s možnými úlevami při maturitní zkoušce. 7,3 % žáků posledního ročníku SŠ, kteří byli vyšetřeni za účelem vydání posudku k PUP MZ, pak tento posudek nezískalo.

Podle výpovědí ředitelů ŠPZ je přibližně v devíti desetinách těchto zařízení problematika vydávání posudků pro PUP projednávána na poradách, ve stejném podílu zařízení jeho ředitel vydávání posudků pro PUP kontroluje. Ředitelé přijímají opatření na základě výsledků kontroly vydávání posudků v 15,9 % zařízení, opatření nepřijímají v 8,7 % a v 75,4 % zařízení nebylo potřeba na základě provedené kontroly opatření přijímat.

Tabulka č. 1 Obsah posudků pro PUP – podíl ŠPZ (v %)

Položky	podíl
Posudky obsahují údaje o zařazení žáka do příslušné kategorie a typu a míry vzdělávacích potřeb	100,0
Posudky obsahují výčet kompenzačních pomůcek, specifikaci případné asistence nebo tlumočnické potřeby	94,0
Posudky obsahují popis úprav hodnocení písemného nebo ústního projevu žáka	92,8

Ve všech kontrolovaných zařízeních bylo zjištěno, že posudky obsahují údaje o zařazení žáka do příslušné kategorie a typu a míry vzdělávacích potřeb. V naprosté většině zařízení obsahují

posudky výčet kompenzačních pomůcek, specifikaci případné asistence nebo tlumočnické potřeby (94 %) a popis úprav hodnocení písemného nebo ústního projevu žáka (92,8 %).

3.2 Kontrolní část

Česká školní inspekce primárně **kontrolovala udělování odborných posudků pro PUP MZ**, dále byla kontrola zaměřena na **informovanost žáků a zákonných zástupců**, na **zprávy z vyšetření a doporučení** a na **vedení dokumentace**.

Vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších úprav, v §20, odst. 4 uvádí, že: „*Podmínky pro konání maturitní zkoušky se upraví žákovi vždy, pokud z posudku vyplývá, že zdravotní postižení nebo zdravotní znevýhodnění trvá k termínu odevzdání přihlášky déle než jeden rok*“.

Z této formulace tedy **nevyplývá, že žák žádající o uzpůsobení MZ musí být v evidenci daného ŠPZ déle než rok**, ale vyplývá z ní **pouze to, že poradenský pracovník v rámci své diagnostiky identifikoval obtíže, které prokazatelně trvají déle než rok. S ohledem na tuto skutečnost tedy nebylo zjištěno žádné neoprávněné vydání posudku**, to znamená, že žáci sice nebyli v předcházejícím období svého vzdělávání na SŠ v evidenci ŠPZ, ale jejich obtíže identifikované poradenským zařízením měly dle jejich posouzení dlouhodobý charakter. V této souvislosti je však na místě zvážit, zda by v takových situacích neměla být **stanovena povinná konzultace mezi ŠPZ a školou**, tak, aby **pro určení skutečné šíře problémů žáka mělo ŠPZ k dispozici další podpůrné informace**, jako jsou např. žákovské práce, a nemuselo se rozhodovat **jen na základě jednorázového posouzení** stavu klienta v momentě jeho návštěvy ŠPZ.

Porušení lhůty pro vystavení posudku pro žáky SPUO-1 (minimálně 1 rok v péči ŠPZ) bylo zjištěno v **5 zařízeních** (4 PPP a 1 sloučené PPP a SPC).

Tabulka č. 2 Porušení v oblasti informovanosti žáků a zákonných zástupců

Položky	počet zařízení	PPP	SPC	sloučené PPP a SPC
porušení v oblasti informovanosti žáků a zák. zástupců	7	6	0	1
Oblasti porušení				
žák/zák. zástupce nebyl informován o všech podstatných náležitostech poskytované poradenské služby (§ 1 odst. 3 písm. a)	6	5	0	1
žák/zák. zástupce nebyl informován o prospěchu, důsledcích i možných následcích, pokud tato služba nebude poskytnuta (§ 1 odst. 3 písm. b)	6	5	0	1
žák/zák. zástupce nebyl informován o právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb (§ 1 odst. 3 písm. c)	5	4	0	1

Porušení právních předpisů v oblasti **informovanosti** žáků a zákonných zástupců bylo zjištěno v **7 zařízeních** (10,1 % z kontrolovaných zařízení). Porušení byla zaznamenána v 6 PPP a 1 sloučeném PPP a SPC. V 6 zařízeních nebyl žák či jeho zákonný zástupce informován o všech podstatných náležitostech poskytované poradenské služby (§ 1 odst. 3 písm. a) vyhlášky 72/2005 Sb.). Ve stejném počtu zařízení nebyl žák či jeho zákonný zástupce informován o právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb (§ 1 odst. 3 písm. b). V 5 zařízeních nebyl žák či jeho zákonný zástupce informován o prospěchu, důsledcích i možných následcích, pokud poradenská služba nebude poskytnuta (§ 1 odst. 3 písm. c).

Součástí vydaného posudku je souhlas žáka s vydaným posudkem následujícího znění: „Potvrzuji, že souhlasím se zařazením do uvedené kategorie a skupiny a s uvedeným způsobem podmínek pro konání maturitní zkoušky. Důsledkům z toho vyplývajícím rozumím. Souhlasím s tím, aby údaje z posudku byly zpřístupněny orgánům zajišťujícím maturitní zkoušku dle zákona č. 561/2004 Sb. v platném znění.

Formulace tohoto souhlasu žáka obsahově nenahrazuje informaci, kterou v souvislosti s daným vyšetřením musí dostat v souladu s § 1 odst. 3 vyhlášky č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších úprav.

Tabulka č. 3 Porušení v oblasti zpráv z vyšetření a doporučení

Položky	počet zařízení	PPP	SPC	sloučené PPP a SPC
porušení v oblasti zpráv z vyšetření a doporučení	10	8	2	0
Oblasti porušení				
výsledkem psychologické nebo speciálně pedagogické diagnostiky nebyla zpráva z vyšetření a doporučení obsahující návrhy úprav ve vzdělávání žáka	2	2	0	0
při vydání zprávy a doporučení nebyl žák/zák. zástupce informován o obsahu doporučení způsobem srozumitelným pro nejširší možný okruh osob	7	5	2	0
žák/zák. zástupce nepotvrdil svým podpisem, že doporučení s ním bylo projednáno, že porozuměl jeho povaze a obsahu	5	3	2	0
zpráva a doporučení nebyly vydány nejpozději do 30 dnů ode dne ukončení vyšetření	4	3	1	0
doporučení není platné po dobu odpovídající jeho účelu	1	1	0	0

Při kontrole bylo **porušení právních předpisů** v oblasti **zpráv z vyšetření a doporučení** (§ 1 odst. 5 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších úprav) zjištěno v **10 zařízeních** (8 PPP a 2 SPC), což představovalo 14,5 % z kontrolovaných zařízení.

Nejčastěji (v 7 zařízeních) **nebyl** žák či zákonný zástupce **informován** o obsahu doporučení **způsobem srozumitelným pro nejširší možný okruh osob**, v 5 zařízeních žák či zákonný zástupce **nepotvrdil** svým **podpisem**, že **doporučení s ním bylo projednáno a porozuměl** jeho povaze a obsahu. Zpráva a doporučení **nebyly vydány nejpozději do 30 dnů** ode dne ukončení vyšetření ve 4 zařízeních. Někteří ředitelé ŠPZ **zdůvodňovali** tento **nedostatek časovou posloupností**, která vyplývá z platnosti posudku a termínem konání MZ (zejména jde o náhradní termíny). Ve 2 zařízeních **nebyla výsledkem** psychologické nebo speciálně pedagogické diagnostiky **zpráva z vyšetření a doporučení obsahující návrhy úprav** ve vzdělávání žáka. Důvodem je to, že pracovníci ŠPZ považují vydaný posudek za druh zprávy z vyšetření a doporučení vztahující se k průběhu MZ jsou v něm uvedena. Další zpracovávanou zprávu a doporučení považují proto za duplicitní a nadbytečné. V jednom zařízení bylo zjištěno, že doporučení není platné po dobu odpovídající jeho účelu.

Tabulka č. 4 Porušení v oblasti dokumentace

Položky	počet zařízení	PPP	SPC	sloučené PPP a SPC
porušení v oblasti dokumentace	5	5	0	0
V jakých oblastech bylo zjištěno porušení?				
dokumentace o žádostech o poskytnutí poradenské služby, o odmítnutí nebo přerušení poskytování poradenské služby (§ 4 odst. 1 písm. a)	3	3	0	0
dokumentace o vyšetření, jeho výsledcích a poskytnuté péči individuální i skupinové (§ 4 odst. 1 písm. b)	1	1	0	0
dokumentace o poskytnutí informace podle § 1 odst. 3 a potvrzení podle § 1 odst. 5 věty čtvrté (§ 4 odst. 1 písm. c)	4	4	0	0
dokumentace o spolupráci se školami a školskými zařízeními (§ 4 odst. 1 písm. d)	0	0	0	0

V oblasti **dokumentace** (§ 4 odst. 1 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších úprav) bylo zjištěno **porušení právních předpisů v 5 zařízeních** (všechna byla PPP). Ve 4 zařízeních nebyla dokumentace o poskytnutí informace podle § 1 odst. 3 a potvrzení podle § 1 odst. 5 věty čtvrté v souladu s právními předpisy. Ve 3 zařízeních bylo zjištěno porušení ve vedení dokumentace o žádostech o poskytnutí poradenské služby, o odmítnutí nebo přerušení poskytování poradenské služby. Porušení ve vedení dokumentace o vyšetření, jeho výsledcích a poskytnuté péči individuální i skupinové bylo zjištěno v 1 zařízení. K žádnému porušení právních předpisů nedošlo ve vedení dokumentace o spolupráci se školami a školskými zařízeními.

Kontrola proběhla také v oblasti **sledování a vyhodnocování stanovených postupů v individuálním vzdělávacím plánu**. Pro ŠPZ, zejména pro PPP, představuje vyhodnocování IVP dvakrát ročně vzhledem k počtu IVP a počtu pracovníků ŠPZ časový problém.

4 Závěr a doporučení

Česká školní inspekce **zjišťovala celkové počty vyšetření za účelem vydání posudků a počet posudků pro přiznání uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky žákům posledního ročníku SŠ**. Bylo zjištěno, že pro maturitní zkoušku ve školním roce 2014/2015 bylo provedeno 4 920 vyšetření za účelem vydání posudků pro PUP MZ žákům posledního ročníku SŠ. Celkem bylo žákům posledního ročníku SŠ vydáno 4 561 posudků pro PUP MZ. **Vzhledem k formulaci ustanovení v § 20 odst. 4 vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších úprav, nebylo zjištěno žádné neoprávněné vydání posudku**, s ohledem na vzrůstající počet vydaných posudků pro PUP MZ ve srovnání s celkovým počtem těchto posudků vydaných ve školním roce 2013/2014 však **Česká školní inspekce doporučuje**, aby se **obsahem a relevancí těchto posudků zabýval Národní ústav pro vzdělávání**.

Česká školní inspekce dále **doporučuje** zvážit, zda by v takových případech neměla být **ŠPZ nařízena povinná konzultace se školou**, včetně analýzy žakovských prací, neboť **z jednorázového vyšetření bez dalších podkladů jde jen obtížně určit skutečnou relevantnost problémů žáka**.

Česká školní inspekce **doporučuje** také **sjednocení terminologie vyhlášek** vztahujících se k činnosti ŠPZ (vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších úprav, stanovuje ŠPZ povinnost vydávat žákům *zprávy a doporučení* pro školy, zatímco vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších

podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších úprav, stanovuje vydání *posudku*).

Při kontrole udělování odborných posudků žákům se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním pro přiznání uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky ve školním roce 2014/2015 byl **zjištěn poměrně značný počet porušení právních předpisů**, byť různé závažnosti. Celkem bylo zjištěno 27 porušení právních předpisů, z toho 23 porušení bylo zaznamenáno v PPP, 2 porušení v SPC a 2 porušení ve sloučených PPP a SPC.

Za **zásadní porušení** jsou považována ta, která se **týkají informovanosti žáků a zákonných zástupců** (§ 1 odst. 3 vyhlášky č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších úprav). Tato porušení právních předpisů byla zjištěna v 17 školských poradenských zařízeních (13 PPP, 2 SPC a 2 sloučená PPP a SPC), tj. v 24,6 % kontrolovaných školských poradenských zařízeních.

Česká školní inspekce **doporučuje také zvážit sjednocení struktury PPP v krajích** tak, aby **nadřízeným a kontrolním orgánem** pro všechna pracoviště PPP či přímo pro jednotlivé PPP bylo **jedno krajské zařízení**.